

اولین همایش ملی چالش های خانواده در دوران کرونا و پسا کرونا

The First National Conference on Family Challenges

NCFC1401

عنوان مقاله: بررسی چالش های سلامت دهانی کودکان در دوران همه گیری کووید 19 : مروری بر مقالات

نام نویسندگان و وابستگی سازمانی: دکتر مهرسا پاریاب استادیار گروه دندانپزشکی کودکان دانشگاه علوم پزشکی تهران

مقدمه: در سالهای اخیر، همه گیری بیماری کوید 19، چالش بزرگی برای جامعه جهانی از لحاظ سلامت عمومی، اجتماعی و شرایط اقتصادی به همراه داشت. شناخت از رفتار ویروس و ماندگاری آن در محیط و نحوه قطعی انتقال آن در بین افراد، ناکافی و نا مشخص بود و در زمینه سلامت عمومی، بسیاری از درمانهای پزشکی به دلیل ریسک بالای انتقال بیماری در جوامع عمومی به تعویق افتاد. کاهش فعالیت کودکان به همراه افزایش خواب یا اختلال خواب و تماشای تلویزیون و افزایش مصرف اسنک ها و متعاقبا افزایش چاقی در کودکان هم گزارش شده است و بسیاری از والدین و اکسیناسیون کودکان خود را انجام ندادند. در زمینه بهداشت دهان و درمانهای دندانپزشکی نیز، به دلیل وجود آنروسل ها در محیط دندانپزشکی و اعلام توقف انجام درمانهای غیر اورژانسی دندانپزشکی از سوی وزارت خانه، شاهد تاخیر در مراجعه افراد چه بزرگسال و چه کودکان به مراکز دندانپزشکی بودیم. این تاخیر یا عدم مراجعه در کودکان بیشتر به این دلیل بود که علایم بیماری در کودکان خفیف تر بود و کودکان به عنوان ناقلین بدون علامت شناخته می شدند. بنا به گزارشی در انگلستان، در دوران همه گیری فقط 3-1 درصد کودکان بررسی شده علایم خفیف داشتند و فقط 5 مورد مرگ شناخته شده زیر 16 سال گزارش شد (تخمین مرگ کودکان یک در 3/5 میلیون نفر). بنابراین نگرانی از انتقال بیماری توسط کودکان در محیط دندانپزشکی بیشتر بود. دلیل دیگری که باعث مراجعه دیر هنگام یا عدم مراجعه کودکان به دندانپزشکی شد، کاهش قدرت اقتصادی خانواده ها و در برخی دیگر مشکل در رفت و آمد به مراکز درمانی بود. این عدم مراجعه کودکان تبعات زیادی را به همراه داشت. بررسی وسعت مشکلات مربوط به بهداشت دهان که مستقیم یا غیر مستقیم با همه گیری کوید 19 ایجاد یا تشدید شده اند، تحقیقی جداگانه را طلب می کند. این مطالعه، با هدف مروری بر مطالعات انجام شده در زمینه چالش ها و مشکلات به وجود آمده در سلامت دهانی کودکان انجام شده است.

روش کار: در ارایه حاضر کلمات کلیدی مرتبط با این موضوع در Pubmed یا Google مورد جستجو قرار داده شد. همچنین رفرنس های مقالات اصلی نیز مورد بررسی قرار گرفتند و در نهایت مقالات با متن کامل در دسترس انتخاب شدند. اثرات همه گیری اخیر بر مشکلات دهان و دندان و ارایه خدمات مرتبط دندانپزشکی در کودکان و شرایط مرتبط اجتماعی بررسی شدند.

نتایج: در مطالعات مشکلات مختلفی در حیطه سلامت دهانی کودکان گزارش شده است که می توان در سه حوزه به آن اشاره کرد. کاهش مراجعه والدین برای ویزیت های روتین دندانپزشکی و اجتناب از انجام درمانهای پیشگیرانه فلورایدتراپی، یکی از اولین موارد مطرح شده از سوی مراکز دندانپزشکی ارایه خدمات پیشگیری کننده بوده است. بررسی ها نشان داده اند که در درصد بالایی از والدین، نگرانی از انتقال بیماری کوید بالا بوده است و توضیح در مورد احتمال تغییر طرح درمان از موارد ساده به موارد عفونی نظر آنان را تغییر نداده است. و تعدادی کمتر از والدین هم در صورت اطمینان از رعایت پروتکل ها با انجام درمان موافقت کردند. کاهش بهداشت دهانی، تغییرات در عادات غذایی به صورت افزایش مصرف اسنک های شیرین، تغییر میکروبیوم دهانی و متعاقبا افزایش پوسیدگی و افزایش اعلام درد های دندان و موارد آسبه در کودکان، مشکل عمده گزارش شده توسط دندانپزشکان است که در 70 درصد والدین، خود درمانی برای دردها و عفونت های دندان کودکان ارجحیت داشته است. افزایش التهاب لثه ها و خونریزی در زمان مسواک زدن نیز توسط برخی والدین گزارش شده است. در مقالات اشاره شده است که به دنبال تغییر در میکروبیوم دهانی که پوسیدگی و خونریزی از لثه از نشانه های اولیه آن بوده است، تغییراتی در میکروبیوم روده و متعاقبا شرایط سیستمیک بدن ایجاد می شود. مشکلات دهانی و مشکلات سیستمیک همگی عواقبی همچون اختلال خواب و کاهش اشتها و کاهش performance کودک در مدرسه را نیز به دنبال داشته است. مساله مهم بعدی در سلامت دهانی این بوده است که بعد از گذشتن دو سال از این همه گیری جهانی، عادت دهانی بر اکسیرم و دردهای اختلالات مفصل گیجگاهی ناشی از آن و عادت دهانی مکیدن انگشت، در مقایسه با گذشته رشد بیشتری داشته است که این مساله، نیاز به رسیدگی و استفاده از عادت شکن ها را افزایش داده است. سومین مساله و چالش با اهمیت در دندانپزشکی کودکان استرس بالای دندانپزشکی در کودکان در دوران بعد از همه گیری کرونا بوده است. افزایش رفتار اضطرابی در محیط دندانپزشکی به دلیل (1) عدم مراجعه طولانی مدت در طول مدت همه گیری، (2) کاهش ارتباطات اجتماعی کلی کودک به دلیل اجتناب از حضور در مدرسه و بازی با همسالان (3) درمان کودکان خردسال با روشهای غیر از بیهوشی (در صورتی که نیاز به بیهوشی داشتند) و (4) افزایش نیازهای اورژانسی دندان در کودک و (5) استرس بالای والدین در هنگام حضور در محیط دندانپزشکی رخ داده است. به طوری که طبق درجه بندی هایی که در مورد رفتار کودکان در دندانپزشکی استفاده می شود، تعداد کودکان با رفتار منفی افزایش یافته است.

نتیجه گیری: از آنجاییکه تاکید شده است که سلامت دهانی کودک پایه و اساس سلامت دهانی وی در بزرگسالی و همچنین سلامت عمومی اش خواهد بود، در زمان رخداد مسایل اجتماعی مانند بیماری ها، ضرورت دارد تا تمهیداتی از سوی نهادهای مربوطه در نظر گرفته شود تا در مانهای مرتبط با سلامت فرد از جمله سلامت دهانی مختل نشود و انجام روشهای پیشگیرانه در اولویت قرار گیرد.

منابع:

Khatiwada AP, Maskey S, Shrestha N, Shrestha S, Khanal S, Kc B, Paudyal V. Impact of the first phase of COVID-19 pandemic on childhood routine immunisation services in Nepal: a qualitative study on the perspectives of service providers and users. *J Pharm Policy Pract.* 2021 Sep 29;14(1):79.

Reis RM, Carlo HL, Dos Santos RL, Sabela FM, Parisotto TM, de Carvalho FG. Possible Relationship Between the Oral and Gut Microbiome, Caries Development, and Obesity in Children During the COVID-19 Pandemic. *Front Oral Health.* 2022 May 30;3:887765.

Surme K, Akman H, Cime Akbaydogan L, Akin M. Evaluation of Parents' Knowledge and Attitudes Towards Pediatric Dental Practice during the COVID-19 Pandemic. *Oral Health Prev Dent.* 2021 Jan 7;19(1):271-277.

Luo W, Lee GHM, Nalabothu P, Kumar H. Paediatric dental care during and post-COVID-19 era: Changes and challenges ahead. *Pediatr Dent J.* 2021 Apr;31(1):33-42.

Okike I, Reid A, Woonsam K, Dickenson A. COVID-19 and the impact on child dental services in the UK. *BMJ Paediatr Open.* 2021 Jan 22;5(1):e000853.

The COVID-19 pandemic and its global effects on dental practice. *An International survey.* *J Dent.* 2021 Nov;114:103749.

Elshef N, Lewney J, John JH. Impact of cancelled General Anaesthetic dental extraction appointments on children due to the COVID-19 pandemic. *Community Dent Health.* 2021 Aug 31;38(3):209-214.

Okike I, Reid A, Woonsam K, Dickenson A. COVID-19 and the impact on child dental services in the UK. *BMJ Paediatr Open.* 2021 Jan 22;5(1):e000853.

Campagnaro R, Collet GO, Andrade MP, Salles JPDSL, Calvo Fracasso ML, Scheffel DS, Freitas KMS, Santin GC. COVID-19 pandemic and pediatric dentistry: Fear, eating habits and parent's oral health perceptions. *Child Youth Serv Rev.* 2020 Nov;118:105469.

Burgette JM, Weyant RJ, Ettinger AK, Miller E, Ray KN. What is the association between income loss during the COVID-19 pandemic and children's dental care? *J Am Dent Assoc.* 2021 May;152(5):369-376.

Liu C, Zhang S, Zhang C, Tai B, Jiang H, Du M. The impact of coronavirus lockdown on oral healthcare and its associated issues of pre-schoolers in China: an online cross-sectional survey. *BMC Oral Health.* 2021 Feb 6;21(1):54.

Lamba G, Nagpal DI, Chowdhari P, Hotwani K, Gunwal MK. Oral Healthcare Management of Children after COVID-19 Outbreak. *Int J Clin Pediatr Dent.* 2021 Mar-Apr;14(2):293-297.

Luzzi V, Ierardo G, Bossù M, Polimeni A. Paediatric Oral Health during and after the COVID-19 Pandemic. *Int J Paediatr Dent.* 2021 Jun;31(1):20-26.

Samuel SR, KuduruThullah S, Khair AMB, Shayeb MA, Ekaseh A, Varma SR. Dental pain, parental SARS-CoV-2 fear and distress on quality of life of 2 to 6 year-old children during COVID-19. *Int J Paediatr Dent.* 2021 May;31(3):436-441.